

Regeringens proposition till Riksdagen om godkännande av uppsägning av överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner att Finland säger upp den i Helsingfors den 8 mars 1990 ingångna överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård.

Riksdagen godkände den 25 maj 1990 vissa bestämmelser i överenskommelsen och republikens president godkände överenskommelsen den 15 juni 1990.

De sista projekten i enlighet med överenskommelsen har genomförts och inga nya projekt inom ramen för samarbetet har föreslagits. Därför, och eftersom Polen har anslutit sig till Europeiska unionen, har överenskommelsen blivit onödig. Sålunda föreslås att överenskommelsen sägs upp.

Uppsägningen träder i kraft sex månader efter det att den ena parten mottagit underrättelsen om uppsägningen.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Riksdagen godkände den 25 maj 1990 vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård och republikens president godkände överenskommelsen den 15 juni 1990. Skriftväxlingen med anledning av ikraftträdandet av överenskommelsen ägde rum den 20 juli 1990. Överenskommelsen trädde i kraft för Finlands del den 1 oktober 1990.

Under republikens president Mauno Koivistos statsbesök i Polen i april 1989 kom man på finskt initiativ överens om att inleda samarbete mellan länderna i fråga om energisparande och miljövård. En överenskommelse mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård undertecknades den 8 mars 1990 i Helsingfors. Avsikten var att underlätta och stöda genomförandet av projekt i fråga om energisparande och miljövård mellan Finland och Polen samt att främja överföringen av energisparande och miljövänlig teknologi och utrustning från Finland till Polen. Målet för samarbetet var att minska utsläppen av luftföroreningar som sprider sig från Polen till Finland, att minska belastningen på Östersjön och att främja energisparande.

För samarbetet anvisades i statsbudgeten sammanlagt 15,1 miljoner euro (90 miljoner mark), som användes för amortering av den polska statens skuld till Finland. Polen anvisade ett belopp motsvarande amorteringsbeloppet för de lokala kostnaderna för projekten i Polen. Statsgaranticentralen i Finland (nuvarande Finnvera) kom i detalj överens med Polens Fond för skötsel av utlandsskulden och Polens finansministerium om arrangemanget för betalningen av de lokala kostnaderna och för amorteringen av statsskulden. Av anslagen användes åren 1993-2002 sammanlagt 13,7 miljoner euro. Avsikten var att slutföra arrangemanget före mitten av 1990-talet. Giltighetstiden för arrangemanget förlängdes ändå tre gånger, sista gången år 2000 då man kom överens om att avsluta a-

rangemanget före utgången av år 2002. Emellertid inkom inga förslag till ekokonversionsprojekt och utgående från miljöministeriets förslag anvisades 1,4 miljoner euro som återstod av det anslag som 1997 frigjordes från ekokonversionssamarbetet med Polen till projekt som främjar miljövård i de baltiska länderna och nordvästra Ryssland.

En gemensam arbetsgrupp mellan Finland och Polen för energisparande och miljövård svarade för de praktiska åtgärderna. Arbetsgruppen höll sitt sista möte i Warszawa den 28 november 2002. De sista samarbetsprojekten genomfördes år 2002.

Enligt 8 § i överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård kan vardera parten säga upp överenskommelsen när som helst genom att meddela den andra parten härom på diplomatisk väg. Efter ett dylikt meddelande upphör överenskommelsen att gälla sex månader efter mottagandet av meddelandet.

2. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Syftet med propositionen är att säga upp överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård. Samarbetet enligt överenskommelsen har slutförts. Då Polen har anslutit sig till Europeiska unionen avslutas det bilaterala samarbetet, som haft formen av stöd till Polen, och miljövårdssamarbetet mellan våra länder utgör en del av det normala arbetet för främjande av miljövården inom Europeiska unionen.

3. Propositionens konsekvenser

Av de anslag på 15,1 miljoner euro som reserverats för samarbete i fråga om energisparande och miljövård mellan Finland och Polen har använts 13,7 miljoner euro (15 506 822 US-dollar). Den polska parten har inte lagt fram förslag om nya samarbetsprojekt efter år 2002.

I Finland har i främsta hand miljöministeriet tillsammans med Finnvera (Statsgaranti-centralen) svarat för samarbetet mellan Finland och Polen i fråga om energisparande och miljövård. Propositionen har inga organisatoriska, personal- eller andra verkningar.

4. Beredningen av propositionen

Den finska parten i en arbetsgrupp för energisparande och miljövård mellan Finland och Polen beslutade år 2004 att lägga fram ett förslag om uppsägning av överenskom-

melsen mellan Finland och Polen om energisparande och miljövård. Miljöminister Jan-Erik Enestam och Polens miljöminister Jerzy Swaton kom den 25 januari 2005 överens om att säga upp avtalet.

Miljöministeriet begärde utlåtanden av handels- och industriministeriet, utrikesministeriet, justitieministeriet, Finnvera och Finlands Näringsliv. De synpunkter som framförts i utlåtandena har såvitt möjligt tagits i beaktande.

Regeringens proposition har utarbetats som tjänsteuppdrag vid miljöministeriet.

DETALJMOTIVERING

1. Detaljerade grunder för uppsägning av avtalet

Finland och Polen kom år 1990 överens om samarbete i fråga om energisparande och miljövård, dvs. om så kallad ekokonversion. Finland var det första landet som tillsammans med Polen tog i bruk detta arrangemang. Enligt avtalet efterskänkte Finland en del av Polens skulder efter att Polen gjort de investeringar för energisparande och miljövård om vilka man kommit överens. Avtalet grundar sig på de västliga långivarländernas s.k. Parisklubbens beslut om ett ekokonversionsarrangemang, där högst 10 procent eller högst 20 miljoner US-dollar av beloppet av den polska statens skuld före utgången av år 1980 efterskänks mot miljövårdsinvesteringar som genomförs i Polen.

Det belopp som anvisats för ekokonversionen uppgår till 15,1 miljoner euro (90 miljoner mark). Av summan användes 13,7 miljoner euro (15 506 822 US-dollar) för genomförandet av sammanlagt 40 projekt. I arrangemanget deltog 19 finländska företag. Projekten har omfattat bl.a. byggande av avloppsvattenreningsverk, sanering och istandsättning av avloppsvattennät och modernisering av träförädlings- och gruvindustrin samt av energiproduktionsanläggningar. Som en följd av projekten minskade det kommunala avloppsvattnets belastning på Östersjön märkbart. Energieffektiviteten för kraftverk och industri-anläggningar ökade och luftutsläppen minskade.

Av anslaget blev 1,4 miljoner euro oan-

vända. För vissa projekt kunde Polen inte ordna egen finansiering. Dessutom erbjöd Europeiska unionens strukturpolitiska föranslutningsinstrument ISPA gåvohjälp på förmånliga villkor och finländska företag klarade sig inte heller i anbudstävlingarna.

Från och med början av år 1997 överfördes de återstående ekokonversionsmedlen tillsammans med miljöministeriets andra anslag för investeringsunderstöd till närområdena till utrikesministeriets huvudtitel.

Polens nationella miljöfond (National Fund for Environmental Protection and Water Management) finansierade en del av utgifterna för de investeringsprojekt som godkänkts inom ramen för ekokonversionen. Understödet beviljades för att täcka lokala kostnader för projektet i Polen till ett belopp av högst 30 procent av värdet av det finska exportavtalet. Finnvera (Statsgaranti-centralen) minskade i sin tur Polens utlandsskuld med ett motsvarande belopp.

Finlands ursprungliga fordringar på Polen var 146,2 miljoner US-dollar. Genom Parisklubbens stabiliseringsbeslut år 1991 efterskänktes 63,2 miljoner US-dollar av skuldbeloppet. Av den resterande skulden på 83 miljoner US-dollar efterskänktes 15,5 miljoner US-dollar, dvs. 18,7 procent av den resterande skulden, genom ekokonversion. Den ränteförmån som Polen kunde tillgodogöra sig tack vare besluten om efterskänkningar i form av ekokonversion uppgick till 7,7 miljoner US-dollar.

Avsikten var att slutföra ekokonversionen före mitten av 1990-talet. Giltighetstiden för

arrangemanget förlängdes flera gånger, ända fram till år 2004. Polen förelades olika alternativ för det återstående anslaget användning. I slutet av 1990-talet föreslog Finland att anslaget skulle användas till finansiering av projekt med anknytning till Kyotoprotokollet som skulle genomföras gemensamt, men Polen avvisade förslaget. År 2002 kom man överens om att använda de återstående anslagen till skydd av Östersjön, men de projekt gällande avloppsvattenreningsverk och oljebekämpningsutrustning som då var aktuella förföll.

Ekokonversionen var på sin tid ett innovativt arrangemang, med vilket tillträdet för finländska företag inom miljöteknologin till den polska marknaden främjades. Efter att Polen anslutit sig till Europeiska unionen utgör EU:s finansieringsinstrument den viktigaste externa hjälpen för polska miljöskyddsinvesteringar när det gäller att genomföra EU:s miljöstiftning.

2. Ikraftträdande

Enligt 8 § i överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård kan vardera parten säga upp överenskommelsen när som helst genom att meddela den andra parten härom på diplomatisk väg. Efter ett dylikt meddelande upphör överenskommelsen att gälla sex månader efter mottagandet av meddelandet.

3. Behovet av riksdagens samtycke och behandlingsordning

Riksdagen godkände vissa bestämmelser i överenskommelsen mellan Republiken Finlands regering och Republikens Polens regering om samarbete i fråga om energisparande och miljövård den 25 maj 1990. I regeringens proposition (RP 43/90 rd.) konstaterades att genomförandet av överenskommelsen förorsakar staten årligen återkommande utgifter, varför riksdagens samtycke behövs.

I enlighet med 94 § 1 mom. i grundlagen krävs riksdagens godkännande för fördrag och andra internationella förpliktelser som innehåller sådana bestämmelser som hör till området för lagstiftningen eller annars har

avsevärd betydelse, eller som enligt grundlagen av någon annan anledning kräver riksdagens godkännande. Riksdagens godkännande krävs också för uppsägning av en sådan förpliktelse. I motiveringen till lagförslaget (RP 1/1998 rd.) konstaterades att eftersom uppsägningen av en internationell förpliktelse i många fall inverkar också på inomstatlig rätt och eftersom uppsägningen även i övrigt kan vara av stor betydelse för Finland, är det motiverat att riksdagens godkännande krävs för uppsägning av en förpliktelse som faller inom området för dess behörighet. Dessutom konstaterades i motiveringen till lagsförslaget att riksdagens ställning som det högsta statsorganet förutsätter även i vidare bemärkelse att internationella förpliktelser som faller inom området för riksdagens behörighet inte kan uppsägas utan riksdagens godkännande.

Grundlagsutskottet har i sitt betänkande (GrUB 10/1998 rd.) konstaterat att grundlagens 94 § skall tolkas så, att riksdagens godkännande krävs för uppsägning också av internationella förpliktelser som riksdagen godkänt innan den nya grundlagen trädde i kraft. Grundlagsutskottet har enligt sin utlåtan depraxis också fastställt att uppsägning av sådana avtal för vilka riksdagen godkänt vissa bestämmelser kräver riksdagens godkännande. Utskottet har ansett att detta gäller även i fall där beslut om att förbinda sig till en överenskommelse skett med riksdagens samtycke endast med anledning av de ekonomiska verkningarna (GrUU 18/2002 rd). Därför krävs riksdagens godkännande för uppsägning av överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård.

Beslutet om godkännande av överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård fattades med enkel majoritet. I enlighet med 94 § 2 mom. i grundlagen fattas även beslut om uppsägning av en internationell förpliktelse med enkel majoritet. Uppsägningen av överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård gäller inte grundlagen på det sätt som avses i andra meningen i dess 94 § 2 mom.

Uppsägningen av överenskommelsen mellan Finland och Polen om samarbete i fråga

om energisparande och miljövård kräver med stöd av vad som sagts ovan riksdagens godkännande och beslut om godkännande kan fattas med enkel majoritet.

Med stöd av vad som anförts ovan och i enlighet med 94 § i grundlagen föreslås

att Riksdagen godkänner uppsägningen av den överenskommelse mellan Finland och Polen om samarbete i fråga om energisparande och miljövård (FördrS 55/90) som ingicks den 8 mars 1990.

Helsingfors den 13 maj 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Miljöminister *Jan-Erik Enestam*